

Bílý Afričan

Co by měl člověk dělat, abychom ho mohli považovat za dobrodruha? Zřejmě vás napadne plno věcí, například podnikat v Africe, toulat se ulicemi města s tak vysokou kriminalitou, že se v něm nedoporučuje večer vycházet, anebo jet do Spojených států načerno vydělat peníze. Tohle všechno prožil Daniel Valchovník. Muž, kterému se dobrodružství a cestování stalo životním stylem a splněným snem. Spolumajitel cestovní kanceláře toho neměl během loňské první covidové vlny moc na práci. Tak si sedl a napsal o svých dobrodružstvích knížku s názvem Bílý Afričan – Bída a lesk svobody.

Už jako středoškolák projel Daniel s kamarády Evropu na kole. Vydal se dokonce do Latinské Ameriky, kde na vlastní pěst procestoval mnoho zemí – Belize, Honduras nebo Guatemala a Mexiko. Během studia cestovního ruchu, portugalského a angličtiny v Dánsku se mu naskytla příležitost podívat se do Afriky. Psal se rok 1999.

„Díky portugalskému jsem dostal možnost ročního pracovního pobytu ve městě Chimoio v africkém Mosambiku. Organizace tam realizovala projekt vzdělávání pro děti. Mosambik prošel šestnáctiletou občanskou válkou a v podstatě celá jedna generace tam kvůli tomu přišla o možnost se vzdělávat.“ Kromě učení dětí měl Daniel také zmapovat Sussundengu – okres v provincii Manica, ve které žil. Měl zjistit, kde by bylo možné ve spolupráci s nevládními organizacemi postavit školy a vzdělávací centra. „Děti to v té době měly třeba 15 kilometrů do školy, to byl důvod k hledání míst, kde by nové školy mohly vzniknout,“ vysvětluje. Jestli nabídku ročního pobytu v Africe přijmout, se Valchovník nerozhodoval dlouho. Lákala ho Afrika, její kultura, komunity a specifika, která tamní život provází.

Opilý policista, miny a zákaz vycházení

Už let se třemi mezipřistáními s tehdejší Bulgaria Air, která později dostala zákaz létat nejen po Evropě, byl pro mladého cestovatele zážitek. Během letu se například přiotrávil jídlem. A specifika Afriky Daniel poznal brzy.

„Když jsem vylezl v Maputu z letadla, ujal se mě totálně opilý policajt. Portugalsky mi nabízel, že mi pomůže. Myslím jsem si, že vím, co mě čeká, už jsem o tom mnohokrát slyšel, že mě asi někde zavede a bude chtít peníze nebo něco podobného. Nechtěl jsem ho urazit a choval jsem se slušně. Řekl jsem, že sháním taxi. On mi ho opravdu sehnal, já nastoupil a on, jak byl totálně pod obraz, jen zvedl levou ruku, aby mi zamával. A vůbec nic, žádné peníze nechtěl. Pomyslel jsem si, co mě ještě čeká, když tady policajti běhají ožralí a nikomu to nevadí.“

Daniel Valchovník

Na policisty Daniel natrefil mnohokrát. Byli úplatní a časem přišel na to, že bělocha zastavují záměrně, aby zkontrolovali cestovní pas nebo pracovní povolení. Daniel ho s sebou vždycky neměl, věděl totiž, že nejde o nic jiného než o úplatek ve formě trochy peněz nebo krabičky cigaret.

I když bylo už několik let po občanské válce, musel Daniel v mnoha ohledech respektovat různá nařízení. „Od organizace, která nás měla na starosti, jsme obdrželi celý seznam restrikcí. Například jsme měli zakázáno jezdit mimo vyznačené cesty a trasy. V zemi bylo ještě asi dva miliony nastražených min a hrozilo velké nebezpečí. V Maputu panovala i extrémně vysoká kriminalita. Měli jsme od zaměstnavatele nařízeno večer nevycházet z domu. Vypadalo to tak, že jsem dostal k obývání dům s ostrahou a paní, která mi vařila. Každé ráno mě vyzvedlo auto, které sváželo i ostatní pracovníky do školy. Po pracovní době mě auto odvezlo domů. Těšil jsem se, že poznám lidi a místní život, a místo toho jsem zjišťoval, že kromě cest z domu do práce a opačně se vlastně nikam podívat nesmím.“

Po dvou týdnech proto Daniel požádal o kolo, takže na něm pak mohl jezdit do práce. Jenže cesty byly prašné, s červeným jemným pískem, typickým pro Afriku. Když večer po cestě vlezl pod studenou sprchu, protože teplá v domě netekla, v koupelně to vypadalo, jako kdyby někoho vraždil.

Cesty na kole ale splnily svůj účel. Podařilo se poznávat lidi, komunity, vesnice a život v nich. Ve večerní škole učil angličtinu i dospělí, ti měli o vzdělání velký zájem. Na hodiny jich přicházelo čtyřicet padesát. V této škole učil i Američan s typicky českým jménem Robert Novak. Rychle se proto spřátelili. Společně s Robertem pak museli čelit zákazům vycházení. Pokoušeli se ho nerespektovat, ale pokaždé je udala ostraha jejich domů. „Oni nám nebránili odejít, ale hned to hlásili organizaci, která náš pobyt zajišťovala. Od zkušenějších kolegů jsem se dozvěděl, že vše vyřeší krabička cigaret. Začal jsem se jim tedy kupovat cigarety, uplácat je, aby byl klid.“

Daniel začal poznávat stejně staré Afričany, chodil k nim domů, o víkendech společně vyrazili na diskotéky, podnikali výlety a jezdili k moři. To se ale nelíbilo Danielovým chlebovárcům. Trvali na tom, aby dodržoval všechna nařízení, ale mladý dobrodruh k nim měl svérázný vztah. To byl důvod, proč ho organizace po roce poslala do Guineje-Bissau, tedy na opačnou stranu Afriky. To ale Daniel odmítl.

Kluk z Prostějova chovatelem kuřat v Mosambiku

Daniel Valchovník na druhou stranu Afriky odjet nechtěl. V Mosambiku už měl známé a kamarády, zvykl si na tamní život se všemi specifiky a zmatky. Dobře se znal se Satarem, účetním organizace, která měla Danielův projekt na starosti. Čtyřicetiletý Mosambičan měl všude známé, věděl, kam a na koho se s čím obrátit, jak uplatit ten který úřad a rychle zařídit to, co by Evropanovi trvalo měsíce. A tak oba dostali šílený nápad – založit kuřecí farmu.

Daniel skončil se vzděláváním, jeho místní parťák obstaral všechna povolení a od guvernéra provincie dostali pozemky zdarma. Ještě předtím se Daniel seznámil s úspěšným majitelem kuřecí farmy v sousedním Zimbabwe, který mu do začátků hodně pomohl. „Zimbabwe byla v té době i na naše poměry neskuptečně rozvinutá země. S Mosambikem se to nedalo srovnat. Tam už byly supermarkety a vyspělá infrastruktura, moderní autobusy i vlaky. Vysoká gramotnost a všechno mělo řád. Proto jsme na

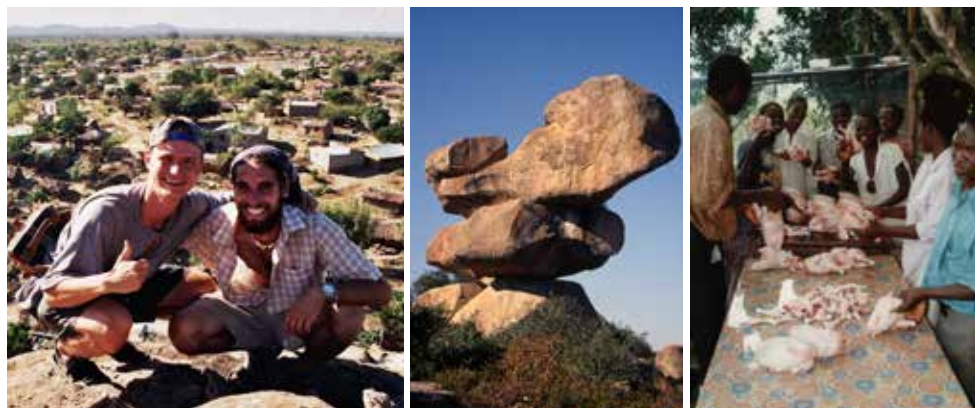

víkendy jezdili do Zimbabwe. Z Chimoia to bylo asi 90 kilometrů. Byly tam restaurace, obchody, bary, komfortní hotely i točené pivo. A já tam v jednom z barů potkal Johna, který měl kuřecí farmu v Mutare, kousek od hranic.“ Valchovník přispěl vydělanými penězi, Satar známými na úřadech a John pomohl s know-how. A ještě kdaroval vznikající farmě pro šest set kuřat vakcíny, které se v té době v Mosambiku nedaly sehnat. Pro rozjezd farmy byly přitom klíčové, bez nich by se s chovem nemohlo začít. Zbývalo už jen splnit podmínku a zaměstnat dva místní dělníky. Prodeji kuřat se zpočátku dařilo hlavně díky muslimské komunitě žijící v Chimoiu, kde měl Satar – sám muslim – spoustu známých.

V horké Africe se ale při chovu a prodeji kuřat nedá obejít bez chladicích a mrazicích boxů. Jenže ty byly často poruchové a farmáři museli improvizovat. Daniel vzpomíná na kuriózní okamžik při koupi velkého mrazáku: „Problém nastal ve chvíli, kdy jsme mrazák nemohli dostat z prodejny. Zkrátka neprošel žádnými dveřmi. Od majitele prodejny jsem se dozvěděl, že mrazák už tam byl dřív, než postavili zárubně a dveře. Na vlastní náklady jsem pak musel nechat dveře a futra rozbít a zas je postavit zpátky.“

Daniel se chytá za hlavu při vzpomínce, jak rozvážel kuřata z farmy. Řidičák na motorku sice neměl, ale řídil stopětadvacitku Hondu a kuřata rozvážel v osmdesátilitrové krosně z farmy vzdálené od města sedm kilometrů. Občas se stroj porouchal. V tako-

vém případě nezbylo nic jiného než čerstvě zabitá kuřata zakopat do země, aby je nenašli všudypřítomní divočí psi. A dojít pěšky ve čtyřiceti stupních do města pro mechaniky. Mobilní telefony nebyly, veškeré zařizování zabralo spoustu času.

Podnikání ale šlo dobře, dokonce by šlo chov ještě rozšířit. Jenže na to byly zapotřebí větší investice, a ty Satar s Danielem neměli. Bylo nutné rychle vydělat peníze.

Kuchařem etiopských jídel ve Washingtonu

Valchovník měl kamaráda ze studií v Dánsku – Etiopana, jehož rodina podnikala ve Spojených státech. On sám se tam pokoušel dostat, ale marně. Danielovi se to sice podařilo, ale bez pracovního povolení, byl v etiopské restauraci „holka pro všechno“. Společník Satar měl mezi tím nelehký úkol starat se o farmu v Mosambiku. Daniel ve Washingtonu myl nádobí, škrábal zeleninu a dělal v restauraci všechno, co bylo třeba. „Jednou, když do práce nepřišla etiopská kuchařka, mi majitel řekl: Nedá se nic dělat, musíš ji zastoupit. Ale nikdo z hostů – rodilých Etiopanů – nesmí poznat, že vařil běloch! Musím říct, že mě to bavilo a posunulo mě to zas někam dál. Trvalo to týden a nikdo nepoznal, že nevařil někdo od nich,“ směje se Daniel.

V bohaté Americe se chovateli kuřat líbilo. Hlavní rozdíl byl podle něj v tom, že ve Washingtonu sice musel hodně dřít, ale hodně si vydělal. V Africe musel taky hodně dřít, nevydělal si tam skoro nic, a ještě za mnohem delší dobu. Uvažoval proto, že by v Americe zůstal. Nakonec se ale rozhodl vrátit do Mosambiku. A to přesto, že za zhruba čtyři měsíce si vydělal přibližně čtvrt milionu korun. „Doma“ v Mosambiku ho ale čekalo překvapení.

Farma před krachem a osudová fráze na letišti

Když Daniel Valchovník vystupoval cestou z USA v Hare z letadla, setkal se u dveří s dívkou. Aby řeč nestála, proho-

dil něco v tom smyslu, že je velké horko. Dívka mu na to odpověděla s úšklebkem, že to už tam tak obvykle bývá. Shodou okolností byla na letišti stávka a oba čekali několik hodin na svá zavazadla. Při tom se dali do řeči. Daniel poznamenal, že se zdrží v Zimbabwe čtyři dny kvůli vyřizování dokumentů. Dívka mu nabídla, zda ty dny nechce přespát v domě její rodiny. Mladý muž na tamní poměry velkorysou nabídku přijal. Shodou okolností onemocněl a pobyt se protáhl na dva týdny, během kterých se do sebe s dívkou zamilovali.

Když se Daniel vrátil na farmu, zjistil, že s podnikáním bude konec. Satar prodal poslední kusy kuřat, vyinkasoval peníze a utratil je za prostitutky a drogy. Vůbec ho nenapadlo zisk z kuřat investovat, nakoupit další a pokračovat v koloběhu farmy. „Uvědomil jsem si, že skutečně platí poučka, že pokud chce běloch v Africe podnikat, musí

u toho být a všechno kontrolovat. Jinak místní vše rozkradou a prodají. Případají si jako boháči už s málem v kapse a pro pocit štěstí jim to stačí. Vůbec neuvažují tak, že si mají nechat něco na investice,“ komentuje zklamání Daniel. Chtěl ještě farmu zachránit a peníze vydělané v USA znovu investoval. Došlo mu ale, že Satar tahá za delší konec provazu. V orientaci na místních úřadech a ve znalostech, kde a jak koho podplatit, se nemohl se Satarem měřit, a tak druhý pokus skončil neslavně. Daniel navíc prodělal malárii a Mosambik zasáhly povodně. „I když za mnou přítelkyně na farmu jezdila ze Zimbabwe a pomáhala mi, rozhodl jsem se s podnikáním v Mosambiku skončit. Měl jsem v plánu pokračovat ve vyspělejších Zimbabwe. Ani to ale nešlo. Prezident Mugabe v té době, po roce 2000, začal vyvlastňovat bílé farmáře a rozděloval jejich farmy válečným veteránům. Takže jít jako běloch žádat o podporu na založení farmy byl holý nesmysl. Z toho, co mi z vydělaných peněz zbylo, jsem koupil letenku a vrátil se do Česka. Bez přítelkyně. Peníze na letenku pro ni už jsem neměl

a taky jsem nevěděl, co budu v Čechách dělat. Nechtěl jsem ji přivést do nejistoty.“ Daniel pochází z Prostějova, ale s vystudovanými jazyky a zkušenostmi ze světa ho lákala Praha, kde si našel práci v jedné z cestovních kanceláří.

Práce snů i nevydařené manželství

Zhruba po roce vydělal Valchovník na letenku pro svou přítelkyni, aby za ním mohla ze Zimbabwe přiletět. Ještě dnes vzpomíná na to, jak si během toho roku psali dopisy. Žádné maily, ale skutečné dopisy. V Čechách byl internet v začátcích, v Africe ho v roce 2002 skoro neznali. Později si Daniel svou africkou přítelkyni v Čechách vzal za ženu. To, co tomu předcházelo, veškeré úřední a procesní záležitosti, popisuje ve své knize Bílý Afričan – Lesk a bída svobody. Tam také píše o tom, jak jejich manželství vypadalo, jak je kontrolovali imigrační úředníci. Čtenář se dozví i to, proč manželství nakonec nedopadlo. „Už s manželkou jedenáct let nejsme, a jak k tomu došlo? To je opravdu hodně citlivé a chtěl bych, aby si to čtenáři přečetli v mé knize. Byli jsme spolu deset let. Pak přišlo něco, co by asi nikdo nečekal a co nás hodilo na úplné dno.“

Daniel pak cestoval dál a služebně i soukromě navštívil víc než

když se stal spolunajatelem cestovní kanceláře.

I když mu jeho přátelé dlouhé roky říkali, že by měl o své africké zkušenosti napsat knihu, Daniel to odmítal. Neměl čas a publikoval raději v řadě odborných časopisů o cestovním ruchu nebo v cestopisných periodikách. První vlna pandemie koronaviru na jaře 2020 ale zastavila cestovatelský byznys. Daniel Valchovník konečně našel klid a čas na to, vrátit se do dob před více než dvaceti lety. A udělal dobře, jeho zkušenosti pobaví i poučí zároveň. „Ten příběh má jediné poselství: když se všechno kazí a je vám blbě, neznamená to, že to časem nevyjde a nebudete si plnit své sny. Nic se nemusí povést napoprvé nebo za každou cenu. Jde o to, nevzdávat se.“

-----Inzerce-----